

Yazar Hakkında

Filozof ve politik aktivist Srećko Horvat, 1983 yılında eski Yugoslavya’da (şimdiki Hırvatistan) doğdu. Yazıları *The Guardian*, *The New York Times*, *Newsweek* gibi uluslararası medyanın önde gelen birçok mecrasında yayımlanan Horvat “neslinin en heyecan verici seslerinden biri” olarak anılmakta ve “Yugoslavya sonrası dönemde muhalefetin ateşli sesi” olarak tanımlanmaktadır. Horvat, 2008 yılından bu yana devam eden Zagreb’deki Subversive Festival’in (Yıkıcı Festival) kurucu ortağıdır. O zamandan beri çeşitli hareketlerde, özellikle de 2016 yılında Yunanistan’ın eski maliye bakanı, ekonomist Yanis Varoufakis ile birlikte kurduğu DiEM25’te (Democracy in Europe Movement 2025 – Avrupa Demokrasi Hareketi 2025) aktif olarak yer almaktadır. Horvat, demokrasiyi yeniden tesis etmek için kıtalararası çalışmalarının yanı sıra aktif olarak tiyatro çalışmalarını da sürdürmektedir; Zagreb’deki Hırvat Ulusal Tiyatrosu’ndaki (HNK) Felsefi Tiyatro’yu yönetmekte ve Avrupa’daki çeşitli tiyatrolarla işbirliği yapmaktadır. 15’ten fazla dile çevrilmiş 10’dan fazla kitap yayımlayan Horvat’ın yakın zamanda yayımladığı kitaplar arasında *Gelecekten Gelen Şiir*, *Avrupa Ne İstiyor* (Slavoj Žižek ile birlikte) ve *Aşkın Radikalliği* bulunmaktadır.

BEYAZ BAYKUŞ: 58
FELSEFE: 6

SREĆKO HORVAT / KIYAMET'İN ARDINDAN
Orijinal İsmi: After the Apocalypse

Copyright © SREĆKO HORVAT

Her hakkı saklıdır. Bu eserin aynen ya da özet olarak hiçbir bölümü,
yayınevinin yazılı izni alınmadan kullanılamaz.

İmtiyaz Sahibi: Yelda Cumaloğlu
Genel Yayın Yönetmeni: Özlem Küskü
Yayın Koordinatörü: Kaan Cumaloğlu
Çevirmen: Oylum Tanrıöver
Redaksiyon: Tuğçe Ezgi Yüksel
Son Okuma: Devrim Yalkut
Kapak Tasarım: Sedat Gösterikli
Sayfa Düzeni: Cansu Poroy

Sosyal Medya-Grafik: Tuğçe Budak-Mesud Topal-Meltem Kökboyun

Beyaz Baykuş: Mart 2022
Yayıncı Sertifika No. 13226

ISBN 978-625-441-610-1

© Beyaz Baykuş
Abdi İpekçi Caddesi No. 31/5 Nişantaşı/İstanbul
Tel. (0) 212 252 22 42
Faks: (0) 212 252 22 43
facebook.com/beyazbaykusyayinlari
twitter.com/beyazbaykusy
instagram.com/beyazbaykusyayinlari
www.beyazbaykus.com

Destek Dukkan

Deniz Ofset – Çetin Koçak
Sertifika No. 48625
Maltepe Mahallesi
Hastane Yolu Sokak No. 1/6
Zeytinburnu / İstanbul
Tel. (0) 212 613 30 06

KIYAMET'İN ARDINDAN

SREĆKO HORVAT

Çevirmen: Oylum Tanrıöver

İÇİNDEKİLER

<i>Teşekkür</i>	7
Giriş: Kıyamet Üzerine Dokuz Tez	11
1 İklim Krizi: Gelecekteki Akdeniz'e Dönüş	53
2 Nükleer Çağ:	89
“Çernobil'in Keyfini Çıkar, Sonra Öl”	89
3 Çarpışma: Marshall Adaları Her Yerde	127
Dipnot: COVID-19'un “Vahyi”	161
<i>Soundtrack</i>	191

Teşekkür

Henüz gelişme sürecindeyken Kıyamet hakkında bir kitap yazmak, zaten zor olan bir işi daha da zorlaştırıyor. Hepimiz Kıyamet'i yaşıyoruz, onun "ifşaatları"yla karmakarışık olmuş ve kişisel olarak sarsılmış, uyarılarının girdabı tarafından yutulmuş durumdayız ama yine de, neyin –tam anlamıyla söylersek neslimizin devamı– tehlikede olduğunu anlamak istiyorsak hayal edilemeyen hayal etmenin ve "eşik üstü"nü kavrama teşebbüsünün ele alınması gerekiyor. Bu kitap sadece bu iki gerilim –şu andaki bunaltıcı gerçeklik ve gelmekte olan gerçeklik– arasında bir köprü kurma girişimi değil, her kitap gibi, aynı zamanda bu zamanların bir ürünüdür. Bu kitabı Vis Adası'nda, bir önceki kitabım *Gelecekten Gelen Şiir* (2019) ve onun bölümlerinden biri olan (*Bildiğimiz*) *Dünyanın Sonu*'nun bir nevi devamı olarak yazmaya başladım ve "mekânların geleceğine" (Çernobil dahil) yaptığım çeşitli seyahatlerden sonra, Ocak 2020'nin sonlarında müsveddeyi yayıncıma gönderdim. Geribildirim beklerken, Çin'de tarihin akışını karanlık "gerçek" bir distopyaya doğru çevirmenin ötesinde, aynı zamanda "Kıyamet'in ardından" oluşturulacak bir dünyada yeni –belki de özgürleştirici– olasılıklar açmak için bir tür kırılma noktası olarak değiştirecek bir virüsün ortaya çıktığını duydum. Bu arada, Mayıs 2020'nin sonlarına kadar COVID-19 karantinası sırasında Viyana'da sıkışıp kaldım ve yayıncım John Thompson'dan bir mesaj ile ilk taslağın iki isimsiz incelemesini aldım. İncelemeler, ne kadar

zor olsa da beni süregelen pandemiye bu kitapta incelenen “eskatolojik kritik eşiklerin” doğal bir parçası olarak ekleyerek kitabı yeniden yazmaya kolayca ikna etti. İlk İngilizce kitabım *Aşkın Radikallığı*'ni yayımlayan ve *Kıyamet'in Ardından*'ı yayımlamakla hemen ilgilenen John'a derin şükranlarımı sunarım. Onun bitmeyen sabrı, değerli yorumları ve birkaç fikir ayrılığı sayesinde nüsha bugünkü haline geldi. Ayrıca beni kitabın bazı önemli kısımlarını dikkatlice yeniden çalışmaya zorlayan isimsiz iki eleştirmene de teşekkür etmek istiyorum; özenli redaksiyonu için Sarah Dancy'ye; ve tüm süreç boyunca gösterdiği editoryal destek için Julia Davies'e teşekkür ederim.

Bu kitap, yaşamına, mevcut COVID-19 pandemisinden ve iklim krizi, içsavaşlar ve nükleer tehdit de dahil olmak üzere neslimizin tükenmesini gelecekteki muhtemel bir olaya değil, bu kitap yayımlandığında çoktan tarih olmuş olabilecek bir olaya dönüştüren dünya çapındaki felaketlerin hızlanmasından çok önce başladı. Mart 2018'de bir gün Stockholm'de Tigran Haas ile tanışmamış olsaydım, bu kitap belki de hiç yazılmayacaktı. Tigran tarafından KTH Kraliyet Teknoloji Enstitüsü'ndeki Center for The Future of Places'te (Mekânların Geleceği Merkezi)' bir konferans vermek üzere davet edildim ve konferansın hemen ardından Kıyamet ile ilgili olarak “mekânların geleceğini” keşfedecek bir kitap yazmam gerektiğini söyledi. Onun ve Mekânların Geleceği Merkezi'nin cömert desteği sayesinde, bu uçuruma dalmaya ve Kıyamet'in hem mekânsal hem de zamansal etkilerini incelemeye karar verdim. Bu kitap, sadece yol arkadaşlarımla, *sputnik*(ler)im veya *sputnik*(ler)imle¹ paylaştığımız sayısız düşünce, hayal ve korku sayesinde bugünkü şeklini aldı. Belki de daha kesin bir terim *supatnik* (“ıstırap yoldaşı”) olurdu, çünkü onlar benim “son” ve “ardından” konusundaki

1. *Sputnik* yazarın anadili olan Hırvatçada, *sputnik* ise Rusçada *yoldaş*, *refakatçi* anlamlarına gelmektedir. (ç.n.)

bitmeyen saplantıma katlanmak zorunda kaldılar. Her şeyden önce, her zaman olduğu gibi, Saša Savanoviće sadece eleştirel yorumları ve sayısız okumaları için değil, aynı zamanda “Kıyamet'in ardından” dünyayı daha neşeli ve umutlu bir yer haline getirdiği için teşekkür ederim. Uzun ve her zaman eksik bir liste olan yol arkadaşlarım arasında, bu çabaya özellikle yardımcı olanlar, Franco “Bifo” Berardi, Yanis Varoufakis, Darko Suvin, Boris Buden, Renata Ávila, Judith Meyer, Maja Kantar, Andrej Nikolaidis, Marko Pogacar, Valerio Baćak ve Filip Balunović'tir. Bu kitap, “dostluk siyasetinin” her zaman hayatta kalma ve direnişle ilişkili olduğunu bir kez daha kanıtlayan bir pandeminin ortasında bitti.

Lütfen dikkat:
Kıyamet sonrası
kurgu eserler bölümü
Güncel Gelişmeler bölümüne
taşındı.²

2. Donald Trump'ın Amerika Birleşik Devletleri Başkanı seçilmesinden kısa bir süre sonra, Kasım 2016'da Massachusetts'teki bir kitapçının önündeki bir tabela; Brexit müzakereleri sırasında Ocak 2019'da Fowey, Cornwall, Birleşik Krallık'taki bir kitapçının vitrinindeki tabela; Ocak 2020'de, Avustralya Yeni Güney Galler'de, yangından zarar görmüş Cobargo köyündeki bir kitapçının önündeki tabela.

Giriş:

Kıyamet Üzerine Dokuz Tez

Tiyatronun kulisinde yangın çıkmış. Palyaço halkı uyarmak için sahneye gelmiş; herkes bunun bir şaka olduğunu düşünerek alkışlamış. Uyarısını tekrarlayınca, alkışlar daha da artmış. Sanırım dünyanın sonu, her şeyin bir şaka olduğunu sanan akılların yükselen alkışları arasında gelecek.

Søren Kierkegaard, *Ya/Ya da*, Bölüm I, 1843

Boş sokaklar ve hayalet şehirler, sokağa çıkma yasağı ve karantina; kapalı dükkânlar, restoranlar, okullar ve tiyatrolar; dünyadaki çoğu ülke arasındaki kapalı sınırlar; yaklaşık üç milyar insan karantinada veya bir tür tecritte; termal tarayıcılar, coğrafi konum takibi ve toplu gözetleme; yüz milyonlarca işçi işsiz; üstümüzde açık gökyüzü, altımızda olağanüstü hal; Afrika ve Asya'nın bazı bölgelerinde iklim değişikliğinin neden olduğu yüz milyarlarca çekirge; Çernobil "Yasak Bölgesi"nde, nükleer kazanın yıldönümüne ve süregelen pandemiye denk gelen, şimdiye kadar kaydedilen en büyük orman yangınları; depremler ve sel; otoriter kapitalizmin ve ekofaşizmin tüm dünyadaki yükselişi. 2020 yılından önce tüm bunlar kulağa, inandırıcı olmayan senaryosu nedeniyle muhtemelen çok olumsuz eleştiriler alacak kötü bir Kıyamet sonrası kurgu filmi gibi gelebilirdi veya

bir arkadaşımın Mart 2020'de Hırvatistan'ın başkenti Zagreb'de, pandemi nedeniyle sokağa çıkma yasağı devam ederken, son 140 yılın en güçlü depreminin meydana gelmesinin ardından söylediği gibi: "Bu pandemi hakkında bir film olsaydı ve sonra aniden bir deprem meydana gelseydi IMDb'de 3/10 puan bile alamazdı." Başka bir deyişle, 2020'nin resmi olarak başlamasından sadece birkaç ay önce, bu tür bir senaryo Kierkegaard'ın palyaçosunun bazı versiyonları tarafından kötü bir şaka olarak görülüp reddedilirdi.

1917 Ekim Devrimi'nin sunduğu dönüm noktasından etkilenen bazı insanlar, 2020 baharındaki COVID-19 salgınına "dünyayı sarsan yüz gün" olarak etiketleme eğilimindeydiler. Ancak 2020'de gerçekte olan sadece ani ve beklenmedik bir "Kıyamet" değildi: Bu, onlarca yıldır sözde "normallik" in altında kaynayan bir süreçti. Mevcut durumun gezegensel bir devrime mi yoksa yeni bir yıkıcı ve otoriter kapitalizm biçimine (ya da post-kapitalizme) mi ve dolayısıyla kitlesel yok oluşu mu yol açacağı belirsizliğini koruyor. Kesin olan şu ki dünyayı sarsan sadece "yüz gün" değildi; bu, etkileri 2020 yılında aniden ortaya çıkan ve kelimenin tam anlamıyla bedenlerimize ve zihinlerimize bulaşan uzun bir sürecin, onlarca yıllık neoliberalizmin ve ekstraksiyon, sömürü ve genişlemeye dayalı egemen dünya sistemi olarak yüzyıllarca süren kapitalizmin sonucuydu.

Geleceğin bazı tarihçileri, tarihin insan türünün yok oluşundan sonra da var olacağı varsayımıyla, çağdaş insanlığın "mağara çizimlerini" yeniden keşfedecek olsalardı, belki de geç *Homo sapiens*'in kalıntıları arasında bulacakları şey koruyucu bir yüz maskesi olurdu, çağımızın gerçek sembolü. Bugün dolaşımda olan akıllara durgunluk veren sayıdaki yüz maskesi hakkında kesin kayıtlar bulunamasa bile, geleceğin tarihçileri

yalnızca gazete “kalıntıları”nı veya sosyal medya veri bankalarını bulabilecek kadar şanslı olsaydı, dünya tarihinde 2020 yılında daha önce tarihte hiç olmadığı kadar çok sayıda insanın yüz maskesi taktığı sonucuna varabilirlerdi. 2019’da Belgrad ve Santiago’dan Sidney ve Hong-Kong’a dünyanın tüm kıtalarında –ister göz yaşartıcı gazdan, ister şiddetli hava kirliliğinden veya feci orman yangınlarından korunmak için olsun– her türlü güvenlik maskesi görülebilirdi. Sonra, bütün bunlar yetmezmiş gibi, kapıdaki iklim krizi ve otoriter politikalar nedeniyle zaten distopik olan bu gerçekliğin ortasında bir virüs patlak verdi ve yüz maskesi kısa sürede gezegen genelinde “yeni normal”, yeni *Homo sapiens*’in zorunlu koruyucu nesnesi haline geldi.

Ocak 2020’nin başlarında Vuhan’da son derece bulaşıcı bir virüsün ilk haberi dünyaya yayılmaya başladığında, birçok kişi bunun Çin’in ötesine geçmeyecek bir salgın olduğuna inandı – veya inanmak istedi. Ancak virüsün başka niyetleri vardı. Bizim henüz haberimiz olmasa da küresel kapitalizmin hiper bağlantılı ağları (lojistiği ve altyapısı: havayolları, trenler, yolcu gemileri, metrolar) ve insanların sosyalliği (dokunmalar, sarılmalar ve öpücükler) aracılığıyla dünyaya yayıldığından henüz haberimiz yoktu. Yüz milyonlarca Çinlinin geçici olarak göç ettiği, ülkedeki en önemli şenlik olan Çin Yeni Yılı’nın hemen öncesinde Çin hükümetinin nasıl seyahat yasağı getirdiğini ve aniden 17 şehri nasıl tam anlamıyla kilit altına aldığını, neredeyse 56 milyon insanın nasıl kendilerini karantina bölgelerinde bulduklarını ve o bölgeleri terk etmelerinin nasıl yasaklandığını gerçek zamanlı olarak takip ediyorduk.³ Corona virüsü salgınının merkez üssü, 11 milyon nüfuslu Vuhan şehriydi. Birdenbire, sözde Çin’in Chicago’sunun sokakları bir hayalet

3. ‘China expands coronavirus outbreak lockdown to 56 million people’, Al Jazeera, 25 Ocak 2020. <https://www.aljazeera.com/news/2020/01/china-expands-coronavirus-outbreak-lockdown-fast-tracks-hospital-200124-201635848.html>.

kasaba gibi boşaldı. Bu, yakında tüm dünyadaki mekânların geleceği için “yeni normal” olacaktı. Yine de, Ocak 2020'nin başlarında, dünya nüfusunun çoğunluğu hâlâ geçmişteki bir şimdide yaşarken, Çin çoktan gelecekteydi.

Virüsün yayılmasını durdurmak için Çin hükümeti, Vuhan şehri içinde ve daha önce Hubei bölgesine bağlı olan diğer bölgeler arasında her türlü ulaşımı yasakladı. Aniden artık uçak seferi, araba veya taksi kalmamıştı; bölgesel otobüsler de dahil olmak üzere toplu taşıma durduruldu ve diğer büyükşehirlerde gemi ve feribotlara yasak getirildi. Çin hükümeti, dünyanın geri kalanını hızla uyarmak ve onları yalnızca Çin'le sınırlı olmayan, aynı zamanda büyük bir küresel tehdit oluşturan bir salgına hazırlamak yerine, dünyayı Corona virüsü hakkında bilgilendirmeyi geciktirirken, Dünya Sağlık Örgütü, böyle bir karantinayı “benzeri görülmemiş” olarak nitelendirdi.⁴ Ancak, sadece birkaç hafta içinde –farklı biçimlerde– dünya çapında “yeni normal” haline gelecek olan bu benzeri görülmemiş karantina bile virüsün yayılmasını kontrol altına almak için yeterli değildi.

Avrupa'ya ve dünyanın diğer bölgelerine ulaşmadan önce bile, sosyal ağlar ve “akıllı telefonlar” (genellikle tam da Çin'deki çalışma koşulları kötü fabrikalarda ucuz işgücü tarafından üretilen) ile yapılan tarih kayıtları aracılığıyla semiyo-küreye (işaretlerin üretimi ve yorumlanması alanına) yayılmıştı. Güvenli evlerimizden, Vuhan'dan kaçan insanların görüntülerini görebiliyorduk ve bunu hâlâ başımıza gelmeyen bir tür Kıyamet sonrası film gibi izliyorduk. Yakında, karantinaya rağmen, 5 milyondan fazla insanın şehri terk ettiğini öğrenecektik.⁵ Aynı zamanda,

4. 'Wuhan lockdown "unprecedented", shows commitment to contain virus: WHO representative in China', Reuters, 23 Ocak 2020. <https://www.reuters.com/article/us-china-health-who-idUSKBN1ZM1G9>.

5. Coronavirus spurs to China to suspend tours abroad and Xi to warn of a 'grave situation', *New York Times*, 25 Ocak 2020. <https://www.nytimes.com/2020/01/25/world/asia/china-coronavirus.html>.